

Flavio Poldrugo

CENTRUM BADAŃ NAD ALKOHOLIZMEM UNIWERSYTETU W TRIEŚCIE

Trzy lata działalności

W 1971 roku, w kilka lat po utworzeniu nowej Szkoły Medycznej, powstał Zakład Psychiatrii Uniwersytetu w Trieście, ćwierćmilionowym mieście w północno-wschodniej części Włoch. Miasto jest stolicą, graniczącą z Austrią i Jugosławią, regionu Friuli-Venezia Giulia, który liczy 1 230 000 mieszkańców. Położony wśród zieleni budynek szpitalny może pomieścić do 40 pacjentów /20 mężczyzn i 20 kobiet/.

Zakład Psychiatrii przyjmował zwykle ok. 20% wszystkich alkoholików, objętych opieką szpitali ogólnych w Trieście. Liczba przyjmowanych alkoholików rosła w szybkim tempie do 1985 r., kiedy to osiągnęła poziom 200, a następnie z powodów organizacyjnych uległa ograniczeniu /Wykres 1/. Wzrost przyjęć kobiet spowodował zachwianie proporcji mężczyzn i kobiet wśród ogółu uzależnionych, przebywających w Zakładzie w latach 1976-86 /Wykres 2/.

Tabela 1 prezentuje zestawienie liczby pacjentów uzależnionych od alkoholu /leczonych w latach 1974-87/ w rozbiciu na płeć, typ alkoholizmu i towarzyszące zaburzenia psychiczne. Alkoholicy stanowili w tym okresie 24% ogółu pacjentów i 36% leczonych mężczyzn. Alkoholizm "pierwotny" był powszechny wśród mężczyzn /64%/, podczas gdy alkoholizm będący rozpoznaniem "wtórnym" był charakterystyczny dla kobiet /66%/. Alkoholizm był najczęściej diagnozą "wtórną" w stosunku do nerwic /54%/, następnie do zaburzeń osobowości /27%/ i psychoz /19%/.

Zaburzenia osobowości występowały z większą częstotliwością u mężczyzn.

Zakład Psychiatrii jest znany jako pierwsza włoska placówka, która wprowadziła specyficzny stacjonarny program dla alkoholików w społecznej służbie zdrowia. Program został wprowadzony w sierpniu 1979 roku przy wykorzystaniu jugosłowiańskich doświadczeń Zakładu Narkologii, Psychiatrii, Alkoholizmu i innych Uzależnień Uniwersytetu w Zagrzebiu. W listopadzie 1979 utworzono również sieć "klubów leczonych alkoholików", które otaczają opieką alkoholików przez okres do pięciu lat.

"Program alkoholowy" Zakładu Psychiatrii łączy działalność dydaktyczną, terapeutyczną i badawczą. W ramach działalności terapeutycznej prowadzone jest leczenie stacjonarne i ambulatoryjne oraz przez okres dwóch lat intensywna opieka postterapeutyczna. Grupy i społeczności terapeutyczne dla alkoholików, członków ich rodzin, krewnych i przyjaciół prowadzą działalność informacyjną, terapeutyczną i omawiają sprawy związane z codzienną rzeczywistością.

Działalnością dydaktyczną objęci są wszyscy studenci medycyny /około 1000/, jak również związani z psychiatrią pracownicy Szkoły Medycznej Uniwersytetu w Trieście /ok. 40 osób/. Kursy przechodzą także pielęgniarki i pracownicy socjalni.

Centrum Badań nad Alkoholem utworzono w roku 1986. Zajmuje się ono organizacją konferencji, seminariów i spotkań na temat alkoholizmu i problemów związanych z alkoholem: np. co-rocennie odbywają się tu spotkania włosko-jugosłowiańskie i włosko-amerykańskie.

Działalność Centrum obejmuje różnorodne badania od socjologicznych i psychologicznych, przez kliniczne do biologicz-

nych /Tabela 2/. Prowadzone są badania epidemiologiczne i badania problemów związanych z alkoholem.

Oszacowano spożycie alkoholu w populacji generalnej, wśród kobiet i wśród starzejącej się części ludności. Wysoka konsumpcja alkoholu została potwierdzona w subpopulacjach młodszych i starszych kobiet, a także wśród pacjentów psychiatrycznych i więźniów. Badano też relacje między różnymi schorzeniami i alkoholem. Stwierdzono, iż urazy i choroby układu krążenia nie są w sposób istotny związane z alkoholizmem. Równocześnie wśród przyczyn zgonów - marskość wątroby i samobójstwa okazały się czterokrotnie częstsze u alkoholików niż w populacji generalnej.

Badania socjologiczne dotyczyły postaw wobec alkoholizmu w populacji generalnej i wśród studentów. Wykazały one, że zjawisko to postrzegane jest głównie w kategoriach medycznych i moralnych. Badano też wpływ czynników kulturowych na rozwój włoskiego leczenia odwykowego.

Jeśli chodzi o stronę kliniczną, to prowadzono badania na temat rozpowszechnienia miopatii wśród alkoholików. Pomiar kinazy kreatynowej /CPK/ wykazał, iż ten enzym jest czułym biologicznym markerem. Badano również rolę mechanizmu "wzniecania" /kindling/ w genezie delirium tremens u ludzi. Nie stwierdzono istotnej korelacji, którą poprzednio zaobserwowano u zwierząt. Stwierdzono, że alkoholicy, zarówno pijący, jak i utrzymujący przez dłuższy czas abstynencję, a także ich męskie potomstwo wykazują zmniejszoną reakcję na hormon uwalniający tyreotropinę /TRH/. Wartość wskaźnikowa tej reakcji jako genetycznego markera subpopulacji alkoholików jest obecnie weryfikowana w badaniach potencjałów wywołanych.

Badania podstawowe wykazały hepatotoksyczność alkoholu endogennego /1,4 butanadiolu/, w szczególności w obecności

etanolu. Okazało się również, że alkohol, poprzez różnorodne procesy zachodzące w wątrobie i w mózgu, pobudza działanie kwasu gamma-hydroxymasłowego /GHB/.

Inne badania koncentrują się na roli różnych aminokwasów /o łańcuchach rozgałęzionych, fenyloalaniny, fosfoetanolaminy/ w farmakologicznym leczeniu zespołu abstynencyjnego i nawrotów picia.

Centrum Badań nad Alkoholem mieści się na parterze budynku Zakładu Psychiatrii. Znajdują się tam pomieszczenia dla poradni odwykowej i laboratoriów. Zespół składa się z koordynatora, 4 lekarzy, dwóch psychologów i dwóch techników. Oprócz pracy w Centrum, wykonuje różnorodne zadania w ramach prac Zakładu Psychiatrii. Istnieją jednak plany przeniesienia Centrum do oddzielnego budynku i zorganizowania Ośrodka Informacji Alkoholowej oraz biblioteki. Poszukuje się nowych, posiadających odpowiednie kwalifikacje, pracowników oraz nowych źródeł finansowania.

Tłumaczył z angielskiego Jacek Moskaiewicz

* * *

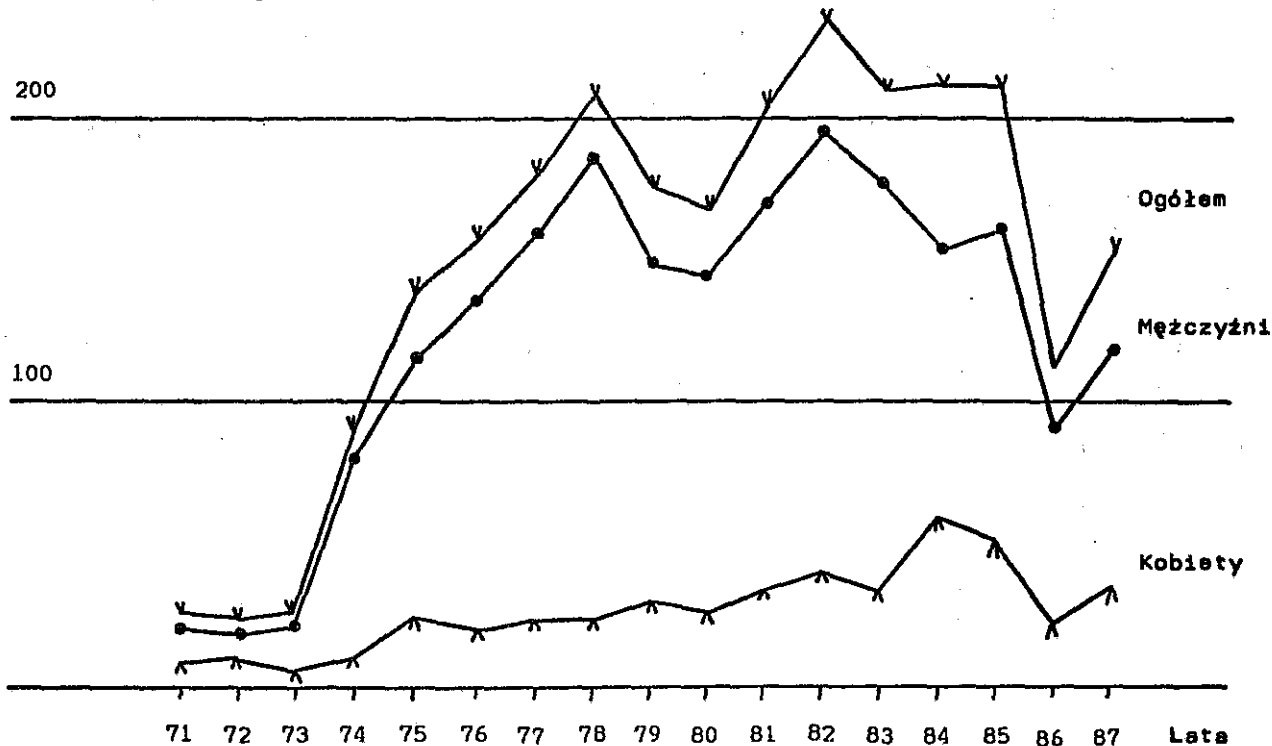
The Alcohol Research Center of the University of Trieste:
Three years of activities

Summary

The Alcohol Research Center of the University of Trieste has been established in 1986. It features an unique integration with the alcohol treatment and teaching activities of the Department of Psychiatry. Its purpose is the coordination of research activities in the alcohol field as well as organization of national and international meetings. Ongoing research includes epidemiological, sociological, clinical and basic research.

Wykres 1. Alkoholicy przyjęci do Zakładu Psychiatrii Uniwersytetu w Trieście
w latach 1971 - 1987

Liczba alkoholików:

Wykres 2. Proporcja kobiet i mężczyzn wśród alkoholików przyjętych do Zakładu
Psychiatrii Uniwersytetu w Trzebiecia w latach 1976-1987

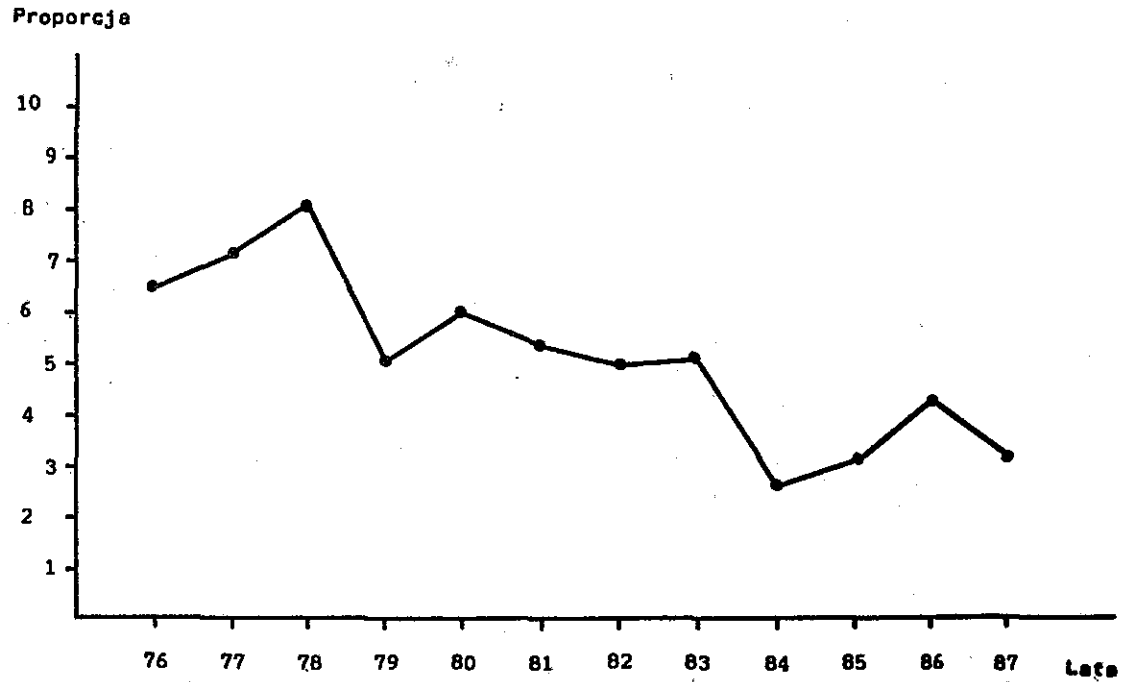

Tabela 1. Uzależnienie od alkoholu a zaburzenia psychiczne
wśród pacjentów przyjętych do Zakładu Psychiatrii
Uniwersytetu w Trieście w latach 1974-1987

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Liczba pacjentów	6 553	3 367	3 186
Uzależnieni od alkoholu	1 563	1 225	338
	/23.9%/	/36.4%/	/10.6%/
Alkoholizm "pierwotny"	896	782	114
	/57.3%/	/63.8%/	/33.7%/
Alkoholizm "wtórny" wobec zaburzeń psychicznych	667	443	224
	/42.7%/	/36.2%/	/66.3%/
Zaburzenia psychiczne wśród "wtórnych" alkoholików			
nerwice	358	232	126
	/53.7%/	/52.4%/	/56.3%/
psychozy	128	72	56
	/19.2%/	/16.3%/	/25.0%/
zaburzenia osobowości	181	139	42
	/27.1%/	/31.4%/	/18.8%/

Tabela 2. Działalność Centrum Badań nad Alkoholem w Trieście

A. Organizacja krajowych i międzynarodowych seminariów i spotkań.

B. Badania:

1/ Antropologia i socjologia

postawy wobec alkoholizmu

reakcje instytucji na problemy alkoholowe^{x/}

alkohol a uwarunkowania społeczne i materialne

2/ Badania laboratoryjne i kliniczne

miopatia alkoholowa

patogeneza delirium tremens^{x/}

alkohol, depresja, schizofrenia i zaburzenia osobowości^{x/}

laboratoryjne markery alkoholizmu /CPK, GGT itp./

3/ Badania podstawowe

interakcje między etanolem a GHB^{x/}

diole w patogenezie alkoholowych schorzeń wątroby^{x/}

4/ Epidemiologia

wzory spożycia alkoholu w populacji generalnej oraz w subpopulacjach /młodzież, starzejąca się część ludności, kobiety/

schorzenia związane z alkoholem w populacji generalnej^{x/}

i wybranych subpopulacjach /pacjenci psychiatryczni,

więźniowie, żołnierze itp./

wypadki związane z alkoholem

umieralność związana z alkoholem /marskość^{x/}, samobójstwa itp./

5/ Genetyka

reakcje TRH i potencjały wywołane u dzieci alkoholików^{x/}

6/ Psychologia

osobowość alkoholików i przyczyny nawrotów picia

7/ Terapia

x/ badania prowadzone w ramach współpracy międzynarodowej